

9. ULUSLARARASI MİMARLIK VE TASARIM KONGRESİ

9th INTERNATIONAL CONGRESS ON
ARCHITECTURE AND DESIGN

25-26 Kasım
2023, İstanbul

25-26 November
2023, İstanbul

www.mimarlikvetasarimsempozyumu.org

Kongre Başkanı: Prof. Dr. Zeki ÇİZMECİOĞLU

Kongre Eş Başkanı: Prof. Dr. Tariq MUNEER

Kongre Düzenleme Kurulu Başkanı: Dr. Öğr. Üye. Senai YALÇINKAYA

Güven Plus Grup A.Ş. Yayınları: 45/2023 **Kitap Ölçü ve Yayın Tarihi:** 21 x 29,7 cm • 30 Kasım 2023

Yayıncı Sertifika No: 52866 **E-ISBN:** 978-625-6471-14-6

Bu kongre kitabının her türlü yayın hakkı GÜVEN PLUS GRUP DANIŞMANLIK A.Ş. YAYINLARI'na aittir. Yayınevinin yazılı izni olmadan, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayını, çoğaltımı ve dağıtımını yapılamaz. **Kitapta yer alan her bölüm ve makale/bildirilerin sorumluluğu, görseller, grafikler, direkt alıntılar ve etik kurul ve kurum iznine yönelik sorumluluk ilgili yazarlara aittir. Bu yönde oluşabilecek herhangi hukuki bir olumsuzlukta Yayınevi başta olmak üzere kitabın hazırlanmasına destek sağlayan kurumlar, kitabın düzenlenmesi ve tasarımından sorumlular kurum(lar) ve kitap editörleri, hakemler, düzenleme kurulu, kongre kurulları, bilim kurulu ve diğer kurullar ile yayınevi hiçbir konuda "maddi ve manevi" bir yükümlülük ve hukuki sorumluluğu kabul etmez ve etmesi istenemez; hukuki yükümlülük altına alınamaz. Her türlü hukuki yükümlülük ve sorumluluk "maddi ve manevi" yönden ilgili bölüm yazar(lar)ına aittir. Bu yöndeki haklarımızı maddi ve manevi yönden GÜVEN PULUS GRUP DANIŞMANLIK "YAYINCILIK" A.Ş. olarak ve kongre kurulları adına saklı tutarız. Herhangi bir hukuki sorunda/durumda İSTANBUL mahkemeleri yetkilidir.** Güven Plus Grup Danışmanlık bünyesinde hazırlanan ve yayınlan bu eser ISO: 10002:2014-14001:2004-9001:2008-18001:2007 belgelerine sahiptir. Bu eser TPE "Türk Patent Enstitüsü" tarafından "Güven Plus Grup A.Ş.2016/73232" ve "2015/03940" nolu tescil numarası ile markalı bir eserdir. Bu bilimsel/ akademik kongre kitabı ulusal ve uluslararası nitelikte olup, **"2019 yılı akademik teşvik kriterleri kapsamında olup, 17/01/2020 tarihli ve 31011 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 16/1/2020 tarihli ve 2043 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı Uyarınca ilgili yayınlanan yönetmelik kapsamında değerlendirilmekte"** olup, akademik teşvik kriterlerini karşılamaktadır. Çok bölümlü ve yazarlı olan bu kongre kitabı E-ISBN'li olup Kültür Bakanlığı Milli Kütüphaneler tarafından ve 18 Farklı Dünya Ülkesiyle Anlaşmalı olan Milli Kütüphanenin E Erişim sistemi tarafından da taranmaktadır. Bu kitap maddi bir değer ile alınıp satılamaz. Kitap bölüm yazarlarından, destekleyenlerden, kitap emeği geçenlerden Güven Plus Grup A.Ş. Yayıncılık herhangi bir maddi bir gelir elde etmemiş ve talepte bulunmamıştır. Kitap yer alan bölüm, makalelerden alıntı yapmak ve ilgili bölüm ile makaleye atıf yapılmak koşulu ile kaynak gösterilmek üzere bilimsel ya da ilgili araştırmacılar tarafından kullanılabilir. **Yayın evimiz ve kongre kurulları kişisel verilerin korunması ve özel hayatın gizliliği kanunlarına uygun hareket eder. Kongre katılımcılarının da bu yönde hareket etmesini zorunlu kılar. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak işbu kongre kitabına sahip olan bireylerin ilgili kanun, yönetmelik ve uygulamalara göre hareket etmesi bir zorunluluktur. Bunun aksi hareket edenler oluşan hukuki, maddi ve manevi sorun ile zorunlulukları peşinen kabul etmiş sayılır.**

Metin ve Dil Editörleri

Prof. Dr. Ashok JAMMI
Prof. Dr. Ayhan AYTAÇ
Prof. Dr. Ayhan ONAT
Prof. Dr. Abdulkadir GÜLLÜ
Prof. Dr. Hisham SOLIMAN
Prof. Dr. Hüseyin CENGİZ
Prof. Dr. İdris OĞURLU
Prof. Dr. Mustafa ILICALI
Prof. Dr. Muhammad SAFDAR BHATTI
Prof. Dr. Pelin AVŞAR KARABAŞ

Prof. Dr. Sabir ORUCOV
Prof. Dr. Tariq MUNEER
Prof. Dr. Tahsin TURĞAY
Prof. Dr. Zeki ÇİZMECİOĞLU
Doç. Dr. Emre DÜNDER
Doç. Dr. Leyla SURİ
Doç. Dr. Levent ARIDAĞ
Doç. Dr. Zeynep YAMAN
Dr. Öğr. Üye. L. Santhosh KUMAR

Kapak Tasarım ve Dizgi

Öğr. Gör. Ozan KARABAŞ

Baskı-Cilt

GÜVEN PLUS GRUP DANIŞMANLIK A.Ş. YAYINLARI®

Kayaşehir Mah. Başakşehir Emlak Konutları, Evliya Çelebi Cad. 1/A D Blok K4 D29 Başakşehir, İstanbul
Tel: +902128014061- 62 • Fax:+902128014063 • Mobile:+9053331447861

Kitap/Dergi/Kongre İmtiyaz Sahibi

GÜVEN PLUS GRUP DANIŞMANLIK A.Ş. YAYINLARI®

Kayaşehir Mah. Başakşehir Emlak Konutları, Evliya Çelebi Cad. 1/A D Blok K4 D29 Başakşehir, İstanbul
Tel: +902128014061-62-63 • +905331447861
info@guvenplus.com.tr • www.guvenplus.com.tr

Congress Chair: Prof. Dr. Zeki ÇİZMECİOĞLU

Congress Co-Chair: Prof. Dr. Tariq MUNEER

Congress Organizing Committee Chair: Assist. Prof. Senai YALÇINKAYA

Güven Plus Group Inc. Publications: 45/2023 **Book Size and Release Date:** 21 x 29,7 cm • 30 November 2023

Publisher Certificate No: 52866 **E-ISBN:** 978-625-6471-14-6

All kinds of publication rights of this congress proceedings book belong to GÜVEN PLUS GROUP CONSULTANCY INC. PUBLICATIONS. Without the written permission of the publisher, the whole or part of the book cannot be printed, broadcast, reproduced or distributed electronically, mechanically or by photocopying. ***Responsibility for each chapter and article/paper in the book, visuals, graphics, direct quotations, and the permission of the ethics committee and institution belong to the respective authors. In case of any legal negativity that may occur in this direction, the institutions that support the preparation of the book, especially the Publishing House, the institution(s) responsible for the arrangement and design of the book, and the book editors, referees, organizing committee, scientific committee and other boards, the publishing house do not accept any "material and moral" liability and legal responsibility in any matter and cannot be taken under legal obligation. All kinds of legal obligations and responsibilities belong to the author(s) of the relevant section in terms of "material and moral". As GROUP CONSULTANCY "PUBLISHING" INC. and on behalf of book science/editor boards, we reserve our rights in this regard materially and morally. In any legal problem/situation TURKEY/ISTANBUL courts are authorized.*** This work, prepared and published by Güven Plus Group Consultancy Inc. Co., has ISO: 10002: 2014-14001: 2004-9001: 2008-18001: 2007 certificates. This work is a branded work by the TPI "Turkish Patent Institute" with the registration number "Güven Plus Group Consultancy Inc. Co. 2016/73232" and "2015/03940". This scientific/academic congress proceedings book is of national and international quality and ***"within the scope of academic incentive criteria for 2019, and it is evaluated within the scope of the related regulation published in accordance with the Presidential Decision numbered 2043 dated 16/1/2020 and published in the Official Gazette numbered 31011 dated 17/01/2020" and meets the academic incentive criteria.*** This multi-author congress proceedings book has E-ISBN and is scanned by the National Libraries of the Ministry of Culture and the E Access system of the National Library, which has an agreement with 18 different World Countries. This book cannot be bought or sold with a monetary value. Provided that the chapter and content in this scientific book is quoted and cited to the relevant book, it can be used by scientific or relevant researchers for reference. ***Our publishing house and congress boards act in accordance with the laws on the protection of personal data and privacy. It obliges the congress participants to act in this direction as well. Individuals who own this academic/scientific congress proceedings book regarding the protection of personal data are obliged to act in accordance with the relevant laws, regulations and practices. It is deemed to have accepted in advance the legal, material and moral problems and obligations that arise about those who act contrary to this.***

Text and Language Editors

Prof. Dr. Ashok JAMMI
Prof. Dr. Ayhan AYTAÇ
Prof. Dr. Ayhan ONAT
Prof. Dr. Abdulkadir GÜLLÜ
Prof. Dr. Hisham SOLIMAN
Prof. Dr. Hüseyin CENGİZ
Prof. Dr. İdris OĞURLU
Prof. Dr. Mustafa ILICALI
Prof. Dr. Muhammad SAFDAR BHATTI
Prof. Dr. Pelin AVŞAR KARABAŞ

Prof. Dr. Sabir ORUCOV
Prof. Dr. Tariq MUNEER
Prof. Dr. Tahsin TURĞAY
Prof. Dr. Zeki ÇİZMECİOĞLU
Assoc. Prof. Emre DÜNDER
Assoc. Prof. Leyla SURİ
Assoc. Prof. Levent ARIDAĞ
Assoc. Prof. Zeynep YAMAN
Assist. Prof. L. Santhosh KUMAR

Cover and Graphic Design

Lec. Ozan KARABAŞ

Print-Binding

GÜVEN PLUS GROUP CONSULTANCY INC. PUBLICATIONS®

Kayaşehir Mah. Başakşehir Emlak Konutları, Evliya Çelebi Cad. 1/A D Blok K4 D29 Başakşehir, İstanbul
Tel: +902128014061- 62 • Fax:+902128014063 • Mobile:+9053331447861

Book/Journal/Congress Licensee

GÜVEN PLUS GROUP CONSULTANCY INC. PUBLICATIONS ®

Kayaşehir Mah. Başakşehir Emlak Konutları, Evliya Çelebi Cad. 1/A D Blok K4 D29 Başakşehir, İstanbul
Tel: +902128014061-62-63 • +9053331447861
info@guvenplus.com.tr • www.guvenplus.com.tr

Kongre Kimliği ve Bilgileri

Kongre Adı	9. Uluslararası Mimarlık ve Tasarım Kongresi
Kongre Kitabı ISBN	978-625-6471-14-6
Kongre Web Sitesi	https://www.mimarlikvetasarimsempozyumu.org/
Kongre Tarihi	25-26 Kasım 2023
Kongre Yeri ve Şekli	İstanbul - Zoom Online / İnternet Üzerinden / Çevrimiçi
Kongre Başkanı	Prof. Dr. Zeki ÇİZMECİOĞLU • zczimecioglu@ticaret.edu.tr
Kongre Eş Başkanı	Prof. Dr. Tariq MUNEER • t.muneer@napier.ac.uk
Kongre Düzenleme Kurulu Başkanı	Dr. Öğr. Üye. Senai YALÇINKAYA • syalcinkaya@marmara.edu.tr

Davetli Konuşmacılar Ülke Dağılımları

Prof. Dr. Hisham SOLIMAN	Mısır
Prof. Dr. Hüseyin CENGİZ	Türkiye
Prof. Dr. İdris OĞURLU	Türkiye
Prof. Dr. Mustafa ILICALI	Türkiye
Prof. Dr. Muhammad SAFDAR BHATTI	Pakistan
Prof. Dr. Tahsin TURĞAY	Türkiye
Prof. Dr. Tariq MUNEER	İskoçya
Prof. Dr. Sabir ORUCOV	Azerbaycan
Prof. Dr. Sergio Ricardo QUIROGA	Arjantin
Doç. Dr. Hatice Burçin ŞOLT	Türkiye
Doç. Dr. Leyla SURİ	Türkiye
Doç. Dr. Süheyla BÜYÜKŞAHİN	Türkiye
Dr. Öğr. Üye. L. Santhosh KUMAR	Hindistan
Dr. Kushairi RASHID	Malezya

Kongremize 14 davetli konuşmacı katılım sağlamıştır. Bu katılımcıların 7'si farklı dünya ülkelerinden olup, dağılımı ise 7 farklı ülkedir. Davetli konuşmacıların tamamı kongremize iştirak edip konuşmalarını kongre başkanının oturum başkanlığında sunmuşlardır.

Bildiri Sunum ve Dağılımları Türkiye

Sözel Sunum Türkiye:	69
Poster Sunum Türkiye:	02
Türkiye Toplam Bildiri Sunumu:	71

Bildiri Sunum ve Dağılımları Ülke Dışı

Sözel Sunum Yurt Dışı	75
Yurt Dışı Ülke Dağılımı	18 Farklı Ülke
Toplam Yurt Dışı Bildiri Sunumu	75

Kongremize toplam gelen bildiri sayısı 146 adettir. 18 farklı dünya ülkesinden 75 adet bildiri sunulmuş olup tamamı sözel sunumdur. Bu sayı kongre toplam katılımın %51'i yabancı katılımcıdan oluşmaktadır. Türkiye'den katılım ise 69 sözel, 02 poster, toplam 71 bildiridir. Türkiye dışı katılımcıların ülke dağılımları kitabın ikinci bölümünde yer alan özetlere ait bilgilerin içerisinde yer almaktadır.

Kongremiz iki gün sürmüş olup, ülke içi ve ülke dışından toplam dinleyici dahil katılımcı sayısı ülke dışından 139 kişi Türkiye'den ise 117 kişidir.

Kongremizde kabul edilen bildirilerinin tamamı kongre başkanı, düzenleme kurulu başkanı ve oturum başkanlarının yönetimi ile idaresi doğrultusunda yukarıdaki tablolarda beyan edildiği şekilde sunumu yapılmıştır.

Kongremiz 2019 yılı akademik teşvik kriterleri kapsamında olup, 17/01/2020 tarihli ve 31011 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 16/01/2020 tarihli ve 2043 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı Uyarınca ilgili yayınlanan yönetmelik kapsamında değerlendirilmektedir.

Yukarıdaki beyan edilen bilgilerin doğruluğunu denetleme kurulu ve kongre başkanı olarak kabul ve teyit eder saygılarımızı sunarız.

Prof. Dr. Tariq MUNEER
Kongre Eş Başkanı

Prof. Dr. Zeki ÇİZMECİOĞLU
Kongre Başkanı

Congress Identity And Information

Congress Name	9 th International Congress on Architecture and Design
Congress Book ISBN	978-625-6471-14-6
Congress Website	https://www.mimarlikvetasarimsempozyumu.org/eng/
Congress Date	25-26 November 2023
Congress Place and Form	İstanbul - Zoom Online
Congress Chair	Prof. Dr. Zeki ÇİZMECİOĞLU • zczimecioglu@ticaret.edu.tr
Congress Co-Chair	Prof. Dr. Tariq MUNEER • t.muneer@napier.ac.uk
Congress Organizing Committee Chair	Assist. Prof. Senai YALÇINKAYA • syalcinkaya@marmara.edu.tr

Invited Speakers

Prof. Dr. Hisham SOLIMAN	Egypt
Prof. Dr. Hüseyin CENGİZ	Türkiye
Prof. Dr. İdris OĞURLU	Türkiye
Prof. Dr. Mustafa ILICALI	Türkiye
Prof. Dr. Muhammad SAFDAR BHATTI	Pakistan
Prof. Dr. Tahsin TURĞAY	Türkiye
Prof. Dr. Tariq MUNEER	Scotland
Prof. Dr. Sabir ORUCOV	Azerbaijan
Prof. Dr. Sergio Ricardo QUIROGA	Argentina
Assoc. Prof. Hatice Burçin ŞOLT	Türkiye
Assoc. Prof. Leyla SURİ	Türkiye
Assoc. Prof. Süheyla BÜYÜKŞAHİN	Türkiye
Assist. Prof. L. Santhosh KUMAR	India
Dr. Kushairi RASHID	Malaysia

14 invited speakers participated in our congress. 7 of these participants are from different countries of the world, and their distribution is 7 different countries. All of the invited speakers attended our congress and presented their speeches under the chairmanship of the congress president.

Presentation And Distributions Türkiye

Verbal Presentations Türkiye	69
Poster Presentations Türkiye	02
Türkiye Total Presentation	71

Paper Presentations And Distributions Out Of Country

Verbal Presentations Outside Türkiye	75
Abroad Country Distribution	18 Different Country
Total Abroad Presentation	75

The total number of papers submitted to our congress is 146. 75 papers from 18 different world countries were presented and all of them were oral presentations. This number consists of foreign participants, 51% of the total participation in the congress. Participation from Türkiye is, 69 oral, 02 poster, total of 71 papers. Türkiye distribution of out-of-country participants is included in the information on the abstracts in the second part of the book.

Our congress lasted for two days and the total number of participants, including the audience, from the country and abroad is 139 people from abroad and 117 people from Türkiye.

All of the papers accepted at our congress were presented as stated in the tables above, in line with the management and administration of the congress chair, the organizing committee chair and the session chairmen.

Our congress is within the scope of the academic incentive criteria for 2019 and is evaluated within the scope of the relevant regulation in accordance with the Presidential Decision dated 16/01/2020 and numbered 2043 published in the Official Gazette dated 17/01/2020 and numbered 31011.

As the organizing committee and the congress president, we acknowledge and confirm the accuracy of the above-declared information and present our respects.

Prof. Dr. Tariq MUNEER
Congress Co-Chair

Prof. Dr. Zeki ÇİZMECİOĞLU
Congress Chair

KIYI TASARIMINDA KIYI-KENT İLİŞKİLERİNİN GÜÇLENDİRİLMESİNE YÖNELİK YAKLAŞIMLAR: İZMİR VE ANTALYA-KONYAALTI ÖRNEĞİ¹

Begüm AKÖZ ÇEVİRİMLİ¹, Mine ULUSOY²

¹⁻²Konya Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Konya / Türkiye

Öz: Kentsel kıyılar tarihsel süreç boyunca çeşitli kullanımlara sahne olmuş, kentle ve kullanıcı ile ilişkisi sürekli değişmiş mekanlardır. Endüstri devrimiyle kent ile ilişkisi kopan veya sınırlanan kıyılar, 1970 yılı sonrasında çevreci yaklaşımlar ve kıyının kamuya ait olması gerektiği anlayışıyla tekrar dönüşüm içine girmiştir. Bu dönüşümler kentsel kıyı yenileme projeleri kapsamında kıyının kamusallığını arttırmayı ve kıyıların kentle ilişkisinin güçlendirmesini amaçlamıştır. Türkiye’de özellikle 2010 yılı sonrasında kıyı mekanının yenilenmesine ilişkin gösterilen girişimler ile kıyılar yeniden düzenlenmeye başlamıştır. Bu çalışma, Türkiye’de uygulanan iki örnek olan Antalya-Konyaaltı ve İzmir kıyı tasarım projeleri üzerinden kent-kıyı ilişkisini geliştirmeye yönelik tasarım stratejilerini araştırmayı hedeflemektedir. Çalışmanın yöntemini nitel araştırma modeli olarak kaynak, belge incelemesi ile gözlem oluşturmaktadır. Yapılan analizlerden elde edilen sonuçlar kent-kıyı ilişkisine yönelik tasarım yaklaşımlarının fiziksel, işlevsel ve psikolojik boyutlarda ele alındığını göstermektedir. Kıyı tasarım uygulamaları incelendiğinde, fiziksel boyutta, kıyı gerisi ile kurulan ilişkilere yönelik ulaşım, erişilebilirlik parametrelerinin öne çıktığı görülmektedir. İşlevsel boyutta yere özgü işlev önerileri ve tasarımlar ile tematik odakların kıyı gerisi ile ilişkisi tasarıma eden parametreler öne çıkmaktadır. Psikolojik boyutta ise halkın görüşlerini alma ve halkı tasarıma dahil etme yaklaşımıyla katılımçılık parametresi önemli bir tasarım stratejisi olmuştur. Bu çalışmanın, yeni yapılacak kıyı tasarım projelerinde başarılı, kaliteli kamusal mekanların tasarlanmasında ve kent-kıyı ilişkilerinin güçlendirilmesinde önemli tasarım girdileri sunan bir altlık olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Kıyı, Kıyı Düzenlemeleri, Kentsel Tasarım, Kent-kıyı İlişkisi

¹ Bu çalışma Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü birinci yazara ait "Doktora Tezi"nden üretilmiştir. ORCID NO: 0000-0002-0011-8426, 0000-0002-7475-7511

GİRİŞ VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Kıyılar, geçmişten günümüze suyun önemi ve sağladığı avantajlarla birlikte farklı kullanımlara sahne olan mekanlar olmuştur. Endüstri devrimi öncesinde liman, yerleşim alanları gibi işlevler ile kullanılan kıyılar, endüstri devrimiyle birlikte sanayi yapılarının yer aldığı alanlara dönüşmüştür. Süreç içinde teknolojinin, kara ulaşım sistemlerinin gelişmesi ve sanayi alanlarının kent içinde daha büyük yerler arama arzusu ile sanayi yapıları kıyılardan uzaklaşarak kent çeperlerinde kendine yer bulmuştur. Bu durum kıyı mekanlarındaki sanayi yapılarının âtil olarak kalmasını ve kıyıların çöküntü alanlar haline gelmesini beraberinde getirmiştir (Hoyle, 2000). Endüstri devrimi sonrasında yaşanan bu gelişmeler kent-kıyı ilişkisini koparan ve kıyıya kamu erişimini engelleyen hususlar olmuştur (Fisher, 2004; Hall, 1991). 1970'li yıllardan itibaren kıyılardaki bu sorunlar gündeme gelmiş, kıyıların yeniden kente kazandırılmasına ve kıyıyı kamusal olarak erişilebilir kılmaya yönelik adımlar atılmaya başlamıştır (Kırkık, 2010).

Kıyıların dönüşümü ve yeniden kentle bütünleştirilmesi fikri ile kentsel yenileme yaklaşımları ortaya çıkmıştır. Kentsel yenileme projeleri kapsamında kıyı alanlarında âtil ve kamusal kullanım açısından yetersiz liman bölgeleri, sanayi alanları, depolar, otoparklar alanları dönüşümler geçirmeye başlamıştır.

1970'lerde Kuzey Amerika'da Baltimore Limanı ile başlayan kıyı yenileme uygulamaları, 1980'lerde Avrupa ve diğer yerlere yayılmıştır (Gospodini, 2001). Breen ve Rigby (1996), kıyı alanlarında gerçekleştirilen kentsel yenileme uygulamalarını incelemiş, bu uygulamalar ile kıyıda çeşitli kullanımların ortaya çıktığını belirtmiştir. Bunlar; kültürel kıyı, çevresel kıyı, tarihi kıyı, rekreasyonel kıyı, yerleşim ağırlıklı kıyı, endüstriyel kıyı ve birden fazla farklı kullanımın yer aldığı karma kıyı kullanımları olmuştur. Kıyıların yenilenmesine ilişkin bu uygulamalar ile, sorunlu kent dokularının iyileştirilmesi, canlandırılması, kıyının kamusal algısının güçlendirilmesi, kent ve kıyı ilişkilerin güçlendirilmesi, kaliteli kamusal mekanlar yaratarak yaşam kalitesinin yükseltilmesi hedeflenmiştir.

Türkiye'de de kıyıların gelişim sürecinde pek çok âtil veya kamusal kullanım açısından yetersiz kıyı alanının yenilenmesine yönelik adımların atıldığı görülmektedir. 1990 yılı sonrasında kıyıların kamusal bir mekân olarak değerinin kavranmasıyla birlikte, kıyının sahip olduğu potansiyellerin değerlendirilmesi ve sorunların ortadan kaldırılması amacıyla kıyılara özgü tasarım stratejileri geliştirilmeye başlamıştır. Özellikle 2010 yılı sonrasında belediyeler tarafından açılan kentsel kıyı tasarım yarışmaları ve uygulamalar kıyıların bir tasarım yaklaşımı çerçevesinde geliştirilmesini sağlamıştır. Kıyı tasarım uygulamalarında ortak hedef kıyıda kamusal kullanımı artırmak olmuştur. Bunun yanı

sıra kent kıyı ilişkisini güçlendirmeyi hedefleyen kıyı projelerinin, başarılı kamusal mekanlar oluşturmaya yönelik tasarım yaklaşımlarıyla öne çıktığı görülmektedir.

AMAÇ

Bu çalışma, kent-kıyı ilişkisini geliştirmeye yönelik tasarım stratejilerini, Antalya-Konyaaltı ve İzmir kıyı tasarım projeleri üzerinden araştırmayı hedeflemektedir. Böylece yeni yapılacak kıyı düzenlemelerinde bu kriterlerin dikkate alınmasıyla kent-kıyı ilişkisi yönüyle daha başarılı kıyı mekanları elde edilebilecektir.

KAPSAM

Çalışmanın kapsamını, kıyıda kent-kıyı ilişkisini geliştirmeye yönelik tasarım stratejileri içeren rekreasyon amaçlı düzenlenmiş iki kentsel kıyı tasarım uygulaması (Antalya-Konyaaltı kentsel kıyı tasarımı ve İzmir kentsel kıyı tasarımı) oluşturmaktadır.

YÖNTEM

Çalışmanın yöntemini nitel araştırma modeli olarak kaynak ve belge incelemesi ile gözlem oluşturmaktadır. İlk olarak kıyı tasarım projelerinin hedefleri ve bu hedef doğrultusunda uygulanan tasarım stratejileri araştırılmış ve bu stratejilerin örneklem alanda nasıl uygulandığı incelenmiştir.

KIYI TASARIM PROJELERİNİN İNCELENMESİ

Konyaaltı Kentsel Kıyı Tasarım Projesi

Konyaaltı kentsel kıyı alanı, 2014 yılında, Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından açılan Konyaaltı Sahili Mimari ve Kıyı Düzenlemesi Fikir Projesi Yarışması'nda birinci seçilen projenin 2018 yılında uygulanmasıyla yenilenmiştir.² Kıyı tasarımının uygulama sınırları ise Varyant ve Boğaçayı arasında kalan alanı kapsamıştır. Boğaçayı'ndan Olbia Meydanı'na kadar olan alan yeşil kıyı promenadı olarak, Olbia Meydanı ve Sahil Yaşam Alışveriş Merkezi'nin olduğu alan rekreasyon alanı olarak düzenlenmiştir (Şekil 1).

Özer/Ürger ve Tugay Mimarlık ekibinin önermiş olduğu projede temel amaç, kıyı alanının işlevselliğini arttırmak, kent - kıyı arasındaki ilişkiyi güçlendirmek, Antalya kent kimliğine Konyaaltı Sahili üzerinden katkıda bulunmaktır.

² <https://www.arkiv.com.tr/proje/antalya-konyaalti-sahili-kentsel-tasarim-projesi/9469>

Şekil 1. Konyaalti Kentsel Kıyı Düzenlemesi Uygulama Sınırları

Projede kent ve kıyı arasında ilişkinin güçlendirilmesi amacıyla çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Bu bağlamda fiziksel entegrasyon makro ölçekte ulaşım kararlarını, kıyı yakın çevresinde yaya erişilebilirliğini içermektedir. Ulaşıma yönelik kararlar makro ölçekteki önerilerden kıyı yakın çevresindeki önerilere kadar geliştirilmiştir. Bu doğrultuda araç, yaya, bisiklet için yeni çözümler üretilmiş ve toplu taşıma için öneriler yapılmıştır. Kentsel kıyuyu her türden kullanıcı için erişilebilir kılmak amacıyla ise sahil ve kent arasında baskın konumda yer alan karayolunun kent ve kıyuyu ayrıştırıcı etkisinin kaldırıldığı görülmektedir. Kıyı düzenlemesi öncesinde 4 şeritli bölünmüş karayolu olan Akdeniz Bulvarı, düzenleme sonrası çift şeritli çift yönlü sahil yoluna dönüştürülmüş, kalan alan ise kıyı boyunca devam eden açık yeşil alanlar sistemi olarak tasarlanmıştır (Şekil 2). Sahil yolu için zeminde farklı malzeme kullanımı ve yol geometrisi ile hız rejimi azaltılmış bir yol tasarımı uygulanmıştır.

Şekil 2. Konyaalti Kıyı Düzenlemesi Öncesi Görünüm (Solda)³, Kıyı Düzenlemesi Sonrası Görünüm (Sağda)⁴

Kıyının kamusallığını artırmaya yönelik ise, açık yeşil alan sistemi üzerinde rekreatif, kültürel ve sportif aktivite alanları geliştirilerek tematik odaklar oluşturulmuştur. Bu

³ <https://www.pinterest.com.au/amp/pin/716494621937147217/>

⁴ <https://www.arkiv.com.tr/proje/1-odul-konyaalti-sahili-mimari-ve-kiyi-duzenlemesi-fikir-projesi-yarismasi/3995>

odakların kıyı gerisi ile işlevsel entegrasyonu sağlanmıştır. Böylece kıyı kullanıcı için daha algılanabilir kılınmış, daha canlı ve daha çekici hale getirilmiştir.

İzmir Kentsel Kıyı Tasarım Projesi

İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından 2011 yılında çalışmalara başlanan İzmir-deniz projesi kapsamında gerçekleştirilen İzmir kıyı tasarım projesi, Mavişehir'den İnciraltı'na kadar uzanan 40km'lik kıyı alanında, farklı tasarımcı ve uygulamacıların iş birliği ile gerçekleştirilmiştir. Bu kıyı projesinde temel amaç kentlinin gündelik yaşamı içerisinde denizle ilişkisini çok yönlü geliştirilmesi olmuştur. Ayrıca konut dışı yaşamın korunması ve zenginleştirilmesiyle, mekâna “yer” olma niteliğinin kazandırılarak kent kimliğine katkıda bulunulması hedeflenmiştir.⁵

Kıyı, Mavişehir-Alaybey, Alaybey-Alsancak Limanı, Alsancak Limanı-Konak İskelesi ve Konak İskelesi ve İnciraltı bölümü olarak dört bölgeye ayrılmıştır. İç körfez ise bir gösteri mekânı olarak düşünülmüş ve beşinci bölge olarak tanımlanmıştır (Tekeli, 2021). Ayrıca, tasarımda homojenliğin sağlanması ve yere özgü doğru tasarım stratejilerinin gerçekleştirilmesi hedefiyle, kıyı gerisinde yer alan kullanım türleri, bağlantılar, odaklar analiz edilerek bölgeler kendi içinde alt bölgelere ayrılmıştır (Şekil 3).

Şekil 3. İzmir Kıyı Düzenlemesi Kapsamındaki Bölgeler ve Alt Bölgeler

İzmir kıyı tasarım projesinde kıyı ile ilişkileri güçlendirmede en önemli tasarım yaklaşımlarından biri tasarımların katılımcı planlama anlayışı ile gerçekleşiyor olmasıdır (Tekeli, 2021). Anketler aracılığı ile alt bölgelerde kullanıcı görüşleri alınmış, kıyının

⁵ <https://melesyarisma.izmir.bel.tr/CKYuklenen/2-7.pdf>

mekansal kalite ve kullanım açısından yetersiz kaldığı bölgeler İzmirliilerin isteyeceği ve onaylayacağı biçimde düzenlenmiştir.⁵

Kıyı projesindeki kıyı ile ilişkileri güçlendirmeye yönelik diğer tasarım stratejilerinden bir diğeri kıyı gerisi ile fiziksel entegrasyondur. Bu bağlamda ulaşımaya yönelik kararlar geliştirilmiştir. Yaya-taşıtl ilişkisinin yeniden düzenlenmiş, denize açılan kesintisiz yaya yolları, bisiklet kullanımı gibi alternatif ulaşım türlerinin kullanıma elverişli hale getirilmesi sağlanmıştır. Kıyı boyunca bisiklet yolunun sürekliliği, teleferik, yürüyen merdiven, funiküler gibi ulaşım önerilerinin tasarıma dahil edilmiştir. Kıyıda halkın etkin ve konforlu erişimini artırmak amacıyla toplu taşıma durak ve istasyonları artırılarak diğer ulaşım araçlarıyla entegrasyonu sağlayacak çözüm önerileri geliştirilmiştir.

Kıyıda farklı alt bölgeler için yere özgü işlev önerileri geliştirilmiş ve kıyının kamusal kullanımı artırılmıştır (Şekil 4). Farklı yaş grubu ve sosyal kesimler için gölgelikler, dinlenme alanları, aktivite cepleri, telefon-internet çekim noktaları, kiosklar, çeşmeler tasarlanmış, kıyı kullanışlı ve cazip hale getirilmiştir. Ayrıca tasarım kalitesi yüksek kent mobilyaları, heykel, enstalasyon sergilemeleri, sanat etkinliklerinin yoğunlaşacağı ve sergilenebileceği platformlar geliştirilerek kıyının çekiciliği artırılmıştır.

Şekil 4. İzmir’de farklı bölgelerden kıyı düzenlemeleri, Bostanlı⁶, Konak⁷,Göztepe⁸

SONUÇ

Kıyılar, tarih boyunca farklı unsurların etkisiyle şekillenmiştir. Kentsel kıyıların geçmiş dönemlerden bugüne kadar çeşitli amaçlar ile kullanıldığı ve süreç içinde pek çok mekansal değişim ve dönüşüm geçirdiği görülmektedir.

1970’li yıllar sonrasında kıyıların yenilenme ihtiyacını gündeme gelmesiyle kentsel tasarım projeleri geliştirilmeye başlamış kıyıda mekansal dönüşümler gerçekleşmiştir. Türkiye’de de özellikle 2010 yılı sonrasında kıyı mekanının yenilenmesine ilişkin gösterilen girişimler ile kıyılar yeniden düzenlenmeye başlamıştır. Uygulanan kıyı projelerinin temel hedefi kamusal kullanımı artırmak olmuştur. Başarılı kıyı

⁶ <https://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/bostanlida-yeni-bir-dunya-kuruldu/39480/156>

⁷ <https://www.arkitera.com/soylesi/izmirdeniz-belediyenin-proje-uretme-anlayisina-yenilik-ve-acilimler-getirdi/>

⁸ <https://www.arkiv.com.tr/proje/tramvay-izmir-karantina-duragi-ust-ortuleri/11379>

düzenlenmeleri ise kent ve kıyı ilişkilerinin güçlendirmeyi hedefleyen tasarım yaklaşımları ile öne çıkmıştır. Kent ve kıyı ilişkisini güçlendirmeyi hedefleyen Antalya-Konyaaltı ve İzmir kenti kıyı projeleri çalışma kapsamında incelenmiştir. İncelenen uygulamalarda kent-kıyı ilişkisi bağlamında öne çıkan tasarım parametrelerinin fiziksel, işlevsel ve psikolojik boyutta yaklaşımlar olduğu görülmektedir. Fiziksel boyuttaki yaklaşımlarda, kıyı gerisi ile fiziksel entegrasyon sağlama amacına yönelik ulaşım sistemine öneriler geliştirilmiştir. Kıyıda mekansal ayrışmanın önüne geçerek yaya erişilebilirliğini artırmaya yönelik çözümler sunulmuştur. İşlevsel boyutta, yere özgü tasarım stratejilerinin geliştirilmesinin yanı sıra kıyı gerisi ile ilişkili olarak oluşturan tematik odaklar ile işlevsel entegrasyonun sağlanması amaçlanmıştır. Psikolojik boyuttaki yaklaşımlarda ise katılımcılık stratejisi öne çıktığı görülmektedir. Kıyı mekanının tasarımında kullanıcı görüşlerinin alınarak, kullanıcının tasarıma dahil edilmesiyle kıyı mekanına bir “yer” olma niteliği kazandırılması, psikolojik olarak da kıyı ile ilişkilerin güçlendirilmesi sağlanmıştır. Kıyı-kent ilişkisini geliştirmeye yönelik bu stratejiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Kent-Kıyı İlişkisini Güçlendirmeye Yönelik Tasarım Stratejileri

Boyutlar	Faktör	Parametreler
Fiziksel boyut	Fiziksel Entegrasyon	• Ulaşım stratejileri• Erişilebilirlik ve süreklilik
İşlevsel Boyut	İşlevsel Entegrasyon	• Yere özgü işlev önerileri ve tasarımlar• Kıyı gerisi ile ilişkili aktivite odakları
Psikolojik Boyut	Katılımcı Planlama	• Kullanıcı gereksinimlerinin tespiti• Kullanıcının mekân kalitesi değerlendirmeleri

Bu parametreler, kıyı mekanlarının düzenlenmesinde kıyı ile kurulan ilişkilerin güçlendirilmesine yönelik tasarım rehberlerinde dikkate alınabilecek girdileri ve uygulama örneklerini oluşturmaktadır. Fiziksel, işlevsel ve psikolojik boyutta bu parametrelerin bütüncül olarak dikkate alınmasının, kent ve kıyı arasında çok boyutlu ilişkinin kurulmasında önemli olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Breen, A. Rigby, D. (1996). *The new waterfront: A worldwide urban success story*. McGraw-Hill Professional, London, 226s.
- Fisher, B. (2004). *Waterfront Design. Remaking the Urban Waterfront*, ULI Press, Washington, DC, 46-63.

- Gospodini, A. (2001). Urban waterfront redevelopment in Greek cities: A framework for redesigning space. *Cities*, 18(5):285-295.
- Hall, P. (1991). *Waterfronts: a new urban frontier*. Institute of Urban and Regional Development, University of California, Berkeley, 24s.
- Hoyle, B. (2000). Global and local change on the port-city waterfront. *The Geographical Review*, 90(3):395-417.
- Kırkık, K. P. (2010). Tarihi süreç içerisinde kıyı alanlarının kamusal kullanımına kentsel tasarım yaklaşımları-Haliç örneği. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Kültür Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tekeli, İ. (2021). İzmir'de Katılımcı Planlama Arayışları; İzmir-Deniz, İzmir-Tarih Projeleri. M. A. Gülşen Özaydın (Ed.), *Mekan ve Yer, Yeni İnsan* Yayınevi, İstanbul, 100-117.

İNTERNET KAYNAKLARI

- <https://www.arkiv.com.tr/proje/antalya-konyaalti-sahili-kentsel-tasarim-projesi/9469>
Erişim tarihi: 20.11.2023
- <https://www.pinterest.com.au/amp/pin/716494621937147217/> Erişim tarihi: 19.11.2023
- <https://www.arkiv.com.tr/proje/1-odul-konyaalti-sahili-mimari-ve-kiyi-duzenlemesi-fikir-projesi-yarismasi/3995> Erişim tarihi: 20.11.2023
- <https://melesyarisma.izmir.bel.tr/CKYuklenen/2-7.pdf> Erişim tarihi: 19.11.2023
- <https://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/bostanlida-yeni-bir-dunya-kuruldu/39480/156>
Erişim tarihi: 19.11.2023
- <https://www.arkitera.com/soylesi/izmirdeniz-belediyenin-proje-uretme-anlayisina-yenilik-ve-acilimler-getirdi/> Erişim tarihi: 19.11.2023
- <https://www.arkiv.com.tr/proje/tramvay-izmir-karantina-duragi-ust-ortuleri/11379>
Erişim tarihi: 20.11.2023